

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 1 mars 1945 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om skyddsbestämmelser för omogna skogsbär.

Första lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 270 i första kammaren av herrar *Näsgård* och *Jonsson* samt nr 304 i andra kammaren av herr *Orgård m. fl.* I motionerna, vilka äro likalydande, hemställles, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag, om möjligt redan till innevarande års riksdag, till skyddsbestämmelser för omogna skogsbär.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till motionerna.

Frågan om åtgärder till förhindrande av att skogsbär skördas i omoget skick har förut flera gånger varit föremål för riksdagens prövning.

I en motion vid riksdagen år 1913 föreslogs, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till lag angående fridlysningstider för lingen. Motionen avslogs emellertid av riksdagen.

Vid 1917 års riksdag yrkades i motioner förbud mot plockning av lingen före viss dag. Riksdagen hemställde detta år i skrivelse till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t täcktes snarast låta verkställa utredning om och i vad mån bestämmelser kunde utfärdas, genom vilka lingenplockning före viss, för lämpligt område årligen av länsstyrelsen bestämd dag skulle vara vid ansvar förbjuden, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

I anledning härav förelade Kungl. Maj:t år 1918 riksdagen en proposition med förslag till lag om förbud mot plockning av lingen före viss dag. Vid behandlingen av frågan stannade kamrarna i olika beslut, i det första kammaren avlog propositionen under det andra kammaren godkände ett av jordbruksutskottet avgivet förslag i huvudsaklig överensstämmelse med propositionen. Frågan hade sålunda förfallit.

Frågan angående lagstiftning om inskränkning av tiden för skörd av lingen upptogs ånyo i en vid 1927 års riksdag väckt motion. Även nämnda år förföll frågan genom skiljaktiga beslut i kamrarna.

År 1928 väcktes åter motion i ämnet. Riksdagen hemställde detta år i skrivelse till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning angående inskränkning av tiden för skörd av lingen samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

År 1930 förelades riksdagen ny proposition i ämnet. Enligt denna skulle Konungen, därest förhållandena sådant påkallade till förhindrande av att lingen plockades innan de uppnått lämplig mognad, äga att på framställning av hushållningssällskap och landsting förordna, att inom visst område plockning av lingen, där dessa ej omedelbart förtärdes i samband med plockningen, icke finge äga rum före dag, som av länsstyrelsen bleve bestämd.

Jordbruksutskottet anförde i avgivet utlåtande över propositionen, att utskottet i huvudsak icke hade något att erinra mot densamma, men att enligt utskottets mening markägaren och arrendator borde undantagas från förbudet i fråga. Utskottet hemställde fördenskull, att riksdagen måtte lämna propositionen utan bifall men anhålla, att Kungl. Maj:t måtte med beaktande av det anförda utarbeta nytt förslag i ärendet.

Vid utskottsutlåtandet fanns bland annat fogad en reservation av herr Johansson i Uppmälby m. fl., däri hemställdes, att riksdagen enbart måtte avslå propositionen.

Första kammaren biföll utskottets hemställan, varemot andra kammaren anslöt sig till nyssnämnda reservation. Propositionen hade sålunda avslagits utan att riksdagen begärde nytt förslag i ämnet.

Frågan upptogs ånyo i en vid 1935 års riksdag väckt motion. Därvid hemställdes såvitt nu är i fråga att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa om vidtagande av åtgärder i samma syfte som avsågs med »1930 års proposition till riksdagen angående bestämmelser om förbud för plockning av omogna skogsbär».

I utlåtande (nr 21) över motionen yttrade första lagutskottet bland annat följande:

Erfarenheten har givit vid handen, att konkurrensen om bären föranlett att de i stor utsträckning skördas långt innan de blivit mogna. Denna olägenhet skulle väl i viss mån förminskas, därest på sätt utskottet förutsett rätten till bären i någon utsträckning förbehölles jordägaren. Det lär emellertid även i övrigt vara synnerligen önskvärt att man söker ingripa mot den särskilt beträffande lingen utbredda oseden att skörda dem mycket för tidigt. I fråga om möjligheterna för ett sådant ingripande kan det väl vara förenat med vissa svårigheter att såsom tidigare föreslagits låta offentlig myndighet bestämma viss tid före vilken lingen å en viss ort ej må skördas. Ett förbud att på uppenbart för tidigt stadium skörda lingen skulle dock alltid på denna väg kunna erhållas. Även andra utvägar äro emellertid tänkbara. Sålunda finner utskottet icke uteslutet att det skulle kunna meddelas en bestämmelse enligt vilken jordägaren skulle äga att hos landsfiskalen i orten utverka förbud att skörda omogna lingen å viss mark. För överträdelse av förbudet borde stadgas ett lågt bötesstraff, som dock icke skulle äga tillämpning i andra fall än där någon efter det förbudet blivit exempelvis genom anslag kungjort uppsåtligen eller genom ousäktligt förbiseende åsidosatt detsamma. Genom att göra förbudet mot plockning av omogna lingen beroende av jordägarens initiativ skulle detsamma icke behöva bli mer omfattande än behovet kräver. För en sådan regel kan även anföras att ett förbud av ifrågavarande slag aldrig lär kunna bli effektivt, därest icke jordägaren är intresserad av att medverka till dess upprätthållande. Vidare må framhållas att den ifrågasatta bestämmelsen alltid skulle medge rätt att plocka mogna lingen. Att på detta sätt för straffbudets till-

lämpning kräva, att någon verkligen illojalt försökt förekomma andra och skördat bären i förtid, torde även vara överensstämmande med rättskänslan.

Då avsikten med en bestämmelse av nu berört innehåll icke är att bereda jordägaren en förmån framför andra, synes det vara konsekvent att föreskriva att, där jordägaren beträffande viss mark utverkat ett sådant förbud som förut nämnts, icke heller han själv eller hans folk må där skörda lingon i omoget tillstånd. Vissa invändningar, som förut anförts mot ett sådant förbud jämväl för jordägaren och hans folk, torde icke äga berättigande därest bestämmelsen i övrigt utformas på det sätt utskottet ifrågasatt.

Utskottet hemställde att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga, att Kungl. Maj:t ville skyndsamt verkställa utredning i de av utskottet angivna hänseenden samt för riksdagen framlägga det förslag vartill utredningen kunde föranleda.

I en vid utlåtandet fogad reservation, vari hemställdes att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, motiverade reservanternas sin ståndpunkt på följande sätt:

Vad angår det hushållstekniska spörsmålet om förbud mot plockning av omogna lingon har detta spörsmål upprepade gånger varit föremål för utredning, varjämte detaljerade lagförslag i ämnet i anledning av skrivelser från riksdagen framlagts. Då frågan emellertid erbjudit utomordentliga svårigheter beträffande den praktiska utformningen, har icke något av de framlagda förslagen lyckats vinna riksdagens bifall. Den motionär, som nu ånyo fört fram spörsmålet, har icke lämnat något som helst nytt uppslag för frågans lösning. Utskottsmajoriteten synes för sin del närmast vilja förorda en bestämmelse, enligt vilken jordägaren skulle äga att hos landsfiskalen i orten utverka förbud vid bötesansvar att skörda omogna lingon å viss mark. Detta förslag synes emellertid minst lika omöjligt att realisera som de tidigare framlagda.

Frågan förföll på grund av kamrarnas skiljaktiga beslut.

I en vid 1942 års riksdag väckt motion (II: 151) hemställdes, bland annat, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhänga om åtgärder i syfte att förhindra att omogna bär avplockades.

I utlåtande (nr 35) över denna och en annan motion yttrade första lagutskottet beträffande nu förevarande spörsmål bland annat följande:

Vad härefter beträffar frågan om förhindrande av att bären plockas i omoget skick, är det naturligen med hänsyn till nu rådande försörjningsläge av vikt att åtgärder, som kunna finnas lämpliga i detta syfte, bliva vidtagna. De förslag härutinnan, som tidigare framlagts för riksdagen, ha emellertid icke lyckats vinna riksdagens bifall, främst på grund av de stora svårigheter som framträtt i fråga om förslagets praktiska utformning. I den nu förevarande motionen II: 151, som upptager denna fråga, har ej heller något nytt uppslag för frågans lösning framlagts. Med hänsyn härtill har utskottet icke ansett sig böra i anledning av motionen förorda någon framställning i ämnet till Kungl. Maj:t. Utskottet förutsätter emellertid att de olika organ, som syssla med hithörande försörjningsfrågor, ha sin uppmärksamhet fäst på det nu ifrågavarande spörsmålet och, därest någon godtagbar lösning erbjuder sig, framkomma med förslag härom.

Utskottet hemställde, att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, och denna hemställan bifölls av riksdagens båda kamrar.

Frågan upptogs ånyo i en vid 1943 års riksdag väckt motion (II: 194), däri hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att »sådana bestämmelser utfärdas, som förhindra, att omogna skogsbär avplockas och skördas».

I utlåtande (nr 8) över motionen anförde första lagutskottet, efter en redogörelse för frågans tidigare behandling, följande:

Frågan om åtgärder till förhindrande av att skogsbär plockas innan de blivit mogna har, såsom av utskottets redogörelse framgår, vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. Därvid har övervägts möjligheten att genom lagbestämmelser stadga förbud mot för tidigt skördande av skogsbär. Icke något av de olika förslag till lagstiftning som framlagts har emellertid lyckats vinna riksdagens bifall, och de i förevarande motion angivna riktlinjerna för bestämmelser i ämnet innebära icke något nytt uppslag. Statens livsmedelskommission, som på förekommen anledning haft att taga ståndpunkt till den i motionen behandlade frågan, har framhållit vissa praktiska svårigheter vid utformningen och tillämpningen av ett förbud mot för tidig plockning av skogsbär. Enligt uttalande av kommissionen skulle syftet att förhindra sådan plockning kunna främjas genom lämplig propaganda och upplysningsverksamhet. Åtgärder i detta slag hava också vidtagits av kommissionen.

Såsom utskottet i sitt vid föregående års riksdag avgivna utlåtande över den nu ånyo upptagna frågan framhållit, är det naturligen med hänsyn till rådande försörjningsläge av vikt att åtgärder vidtagas för avhjälpan av det förekommande missförhållandet att skogsbär skördas omogna. Som detta säkerligen i många fall har sin grund i okunnighet och obetänksamhet från allmänhetens sida, synes den på kommissionens föranstaltande bedrivna propagandan och upplysningsverksamheten vara av stort värde. Motionärernas hemställan, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande av bestämmelser som förhindra att omogna skogsbär avplockas och skördas, finner utskottet däremot med hänsyn till svårigheten att praktiskt utforma sådana bestämmelser ej skäl tillstyrka.

Utskottet hemställde på grund av det anförda, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

I en av herr Gustafsson i Lekåsa avgiven reservation hemställdes om bifall till motionen.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

I två vid 1944 års riksdag väckta motioner (I: 146 och II: 163) hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att »sådana bestämmelser utfärdas, som förhindra att omogna skogsbär plockas och skördas».

Första lagutskottet hemställde i utlåtande (nr 20) över dessa motioner jämte en annan motion, att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. I motiveringen åberopades i huvudsak enahanda skäl som anförts i utskottets utlåtande vid 1943 års riksdag.

Reservation mot utlåtandet anfördes av herrar Ragnar Bergh, Lodenius och Gustafsson i Lekåsa.

Utskottets hemställan bifölls av båda kamrarna.

I nu förevarande motioner anföres i huvudsak följande.

Vid riksdagsbehandlingen av denna fråga har någon meningsskiljaktighet icke rått vad angår det önskvärda i att förhindra ett för tidigt skördande

av bären, men det har framhållits, att införandet av ett förbud erbjuder stora svårigheter beträffande den praktiska utformningen och tillämpningen. Därvid har särskilt påpekats, att bären mogna på olika tider och att övervakningen av ett förbud är svår att genomföra.

Att tiden för bärens mognad varierar i hög grad såväl från år till år som i skilda landsdelar och orter är ju välbekant. För att tiden för bärskörden skall kunna på ett ändamålsenligt sätt anpassas efter förhållandena har därför i de framförda förslagen förutsatts, att länsstyrelserna skulle erhålla befogenhet att fastställa den tidpunkt, vid vilken plockningen skulle få börja. Härvid kan anmärkas, att även inom ett län, särskilt i Norrland, mognadstiden kan variera ganska starkt, men enligt vår mening bör det icke möta hinder att även fastställa olika tidpunkter för olika delar av ett län. Det kunde måhända dessutom vara lämpligt att lämna kommunerna valfrihet i fråga om införandet av förbud mot bärens tillgodogörande före ett visst datum, så att ett dylikt förbud gjordes beroende av framställning från kommunalfullmäktige eller kommunalnämnd. Mot en sådan utformning av bestämmelserna synes någon rimlig invändning icke kunna anföras.

Vad beträffar övervakningen är det givetvis riktigt, att denna är svår att genomföra, men svårigheterna torde i betydande utsträckning minskas därigenom att de, som äro bosatta i närheten av bärmarkerna, måste ha ett stort intresse av att ett utfärdat förbud upprätthålles. Man kan emellertid även tänka sig, att bestämmelserna få en sådan utformning, att icke plockningen men väl saluförandet av bären före den fastställda tidpunkten förbjödes. En olägenhet är visserligen, att det skulle föreligga möjlighet att plocka omogna bär och låta dem efter mogna, tills tiden vore inne att saluföra dem, men då kvaliteten hos bär, som skördats i förtid, blir dålig, kunna uppköparna säkerligen genom kvalitetsbedömning av bären lätt förhindra detta.

Av här antydda utvägar att förhindra ett oekonomiskt förtidsskördande av bären, nämligen förbud antingen mot plockning eller försäljning före viss tid efter framställning från vederbörande kommun, bör enligt vår mening vilken som helst vara framkomlig, och den utredning, som kan vara erforderlig för bestämmelsernas utformning, torde icke behöva bli vare sig vidlyftig eller tidsödande. Ett förslag synes därför böra kunna föreläggas redan innevarande års riksdag.

Frågan om åtgärder till förhindrande av att skogsbär skördas i omoget skick har, såsom utskottets redogörelse utvisar, vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. Vid 1918 och 1930 års riksdagar framlades propositioner med lagförslag i sådant syfte. Dessa förslag avvisades av riksdagen. En hemställan från utskottet vid 1935 års riksdag om utredning och förslag till lagstiftningsåtgärder i ämnet vann icke heller riksdagens bifall. Vid 1942, 1943 och 1944 års riksdagar väckta motioner i samma ämne avstyrktes av utskottet, som särskilt framhöll de praktiska svårigheter som mötte för utformningen och tillämpningen av ett förbud mot plockning av skogsbär före viss dag. Utskottets utlåtanden sagda år godkändes av riksdagen.

Vad som anförts i de vid årets riksdag väckta motionerna har icke givit utskottet anledning att frångå den inställning till ifrågavarande lagstiftningsfrågor, som utskottet intagit vid sistnämnda riksdagar. De förslag till frågans lösning som framföras i motionerna — framställning från kommunalmyndighet såsom villkor för förbud att plocka skogsbär före viss angiven dag och förbud mot saluförande av bär före viss tidpunkt — ha också varit före-

Utskottet.

mål för överväganden under frågans tidigare behandling, särskilt under förarbetena till 1930 års proposition i ämnet.

De praktiska och lagtekniska svårigheter som äro förenade med en lagstiftning av den i motionerna ifrågasatta beskaffenheten äro sålunda enligt utskottets mening så betydande, att utskottet icke finner sig kunna förorda bifall till motionärernas hemställan. Utskottet styrkes i sin uppfattning av de ställningstaganden som under frågans tidigare behandling intagits av bland annat lantbruksstyrelsen och statens livsmedelskommission. Förstnämnda myndighet, som 1917 förklarade sig icke hava något att erinra mot åvägbringandet av då föreslagen lagstiftning i ämnet, uttalade i samband med tillkomsten av 1930 års proposition mycket allvarliga betänkligheter mot den föreslagna lagstiftningen. Livsmedelskommissionen har icke funnit sig kunna tillstyrka lagstiftningsåtgärder i ämnet utan hänvisat till upplysningsverksamhet och propaganda såsom lämpliga medel för uppnående av bättre förhållanden på ifrågavarande område. Även enligt utskottets förmenande bör en i lämpliga former bedriven upplysningsverksamhet åtminstone kunna bidra till att allmänheten avhåller sig från att plocka bären innan de blivit mogna. Livsmedelskommissionen har för egen del vidtagit åtgärder i sådant syfte. Även hushållningssällskapen och jordbrukarnas organisationer torde kunna lämna sin medverkan till en dylik upplysningsverksamhet. Ett visst korrektiv mot ett mera utbrett plockande av omogna skogsbär torde för övrigt ligga redan däri att sådana bär äro av lägre kvalitet och lämna sämre ekonomiskt utbyte än bär som plockats i moget skick.

Utskottet får på grund av vad sålunda anförts hemställa,

att förevarande motioner, I: 270 och II: 304, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 1 mars 1945.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit
från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Wagnsson**, *Karl Emil Johanson*,
Westman, *Karl Johan Olsson*, *Krügel*, *Knut Petersson** och *Arrhén*;

från andra kammaren: herrar *Olsson* i *Mellerud**, *Berg*, *Lindberg*, *Ljungberg*,
Landgren, *Lindahl*, *Rylander* och *Petersson* i *Ersbacken*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Pettersson* i Ersbacken, som anförde:

»Motionärerna ha begränsat sin framställning till att avse endast utredning och förslag till skyddsbestämmelser för omogna skogsbär för att söka hindra den värdeförstörelse, som äger rum därigenom att skogsbären, särskilt lingonen, ofta skördas långt innan de hunnit mogna. Såsom tänkbar utväg har angivits, att länsstyrelserna skulle kunna erhålla befogenhet att förbjuda antingen plockning eller försäljning av skogsbär före viss angiven dag efter framställning från vederbörande kommun. Då jag ansett att denna fråga, som i olika former under en lång följd av år varit föremål för behandling av riksdagen, borde underkastas en allsidig utredning, har jag inom utskottet yrkat bifall till motionärernas framställning.

I anslutning härtill har jag ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag angående skyddsbestämmelser för omogna skogsbär.»
